

A JELENTÉSTAN KOLLOKVIUM TÉTELEI

1. A jelentéstan helye a nyelvtudományban. Történeti és leíró jelentéstan.
2. A jelentéstan tárgya. A vizsgálat elméleti alapjai.
3. A jelentés fogalma: KÁROLY SÁNDOR megfogalmazása és értelmezése. (Az irodalomjegyzék 7. tétele: 42–65.)
4. A logikai jelentésfogalom.
5. Kognitív nyelvészeti jelentésfogalom.
6. A strukturális szemantika jelentésfogalma.
7. A tulajdonnév jelentés nélkülisége (GOMBOCZ, FREGE, JOHN STUART MILL, más filozófusok, KURILOVICZ).
8. A tulajdonnév jelentése (MARTINKÓ ANDRÁS, BALÁZS JÁNOS). (Az irodalomjegyzék 1. és 10. tétele.)
9. A tulajdonnév jelentésszerkezete (J. SOLTÉSZ KATALIN). (Az irodalomjegyzék 4. tétele.)
10. A komponenses elemzés és előzményei.
11. A szemantikai dekompozíció.
12. A kognitív szemantika előzményei.
13. A kognitív szemantika (prototípus, tipikalitási feltételek, családi hasonlóság).
14. Poliszémia, homonímia, szemantikai határozatlanság. A kétszintű szemantika.
15. A modalitás: a logikai hagyomány. (Az irodalomjegyzék 8. tétele: 306–337.)
16. A modalitás: a nyelvészeti hagyomány. (Az irodalomjegyzék 8. tétele: 306–337.)
17. Szubjektív és objektív modalitás. A modalitás nyelvi kifejezőeszközei. (Az irodalomjegyzék 8. tétele: 306–337.)
18. A pragmatika tárgya. A megnyilatkozás fogalma, jellemzői. (Az irodalomjegyzék 3. és 11. tétele.)
19. A közvetett beszédaktus. A direktívák problémája. (Az irodalomjegyzék 5. és 6. tétele.)

IRODALOM

(A felsorolt irodalmat mindenki belátása szerint olvassa, tanulja, forgassa,
ezek segíthetnek a saját órai jegyzeteik értelmezésében.

A félév során elmaradó tételekre értelemszerűen a kiadott irodalom alapján kell készülni!)

1. BALÁZS JÁNOS, A tulajdonnév a nyelvi jelek rendszerében. In: *ÁNyT.* 1. (1963): 41–52.
2. GOMBOCZ ZOLTÁN, *Jelentéstan és nyelvtörténet.* Budapest, 1997.
3. H. P. GRICE, A társalgás logikája. In: *Nyelv — kommunikáció — cselekvés.* Szerk.: PLÉH CSABA – SÍKLAKI ISTVÁN – TERESTYÉNI TAMÁS. Budapest, 2001. 213–228.
4. J. SOLTÉSZ KATALIN, *A tulajdonnév jelentése és funkciója.* Budapest, 1979.
5. JOHN R. SEARLE, Az illokúciós aktusok szerkezete. In: *Nyelv — kommunikáció — cselekvés.* Szerk.: PLÉH CSABA – SÍKLAKI ISTVÁN – TERESTYÉNI TAMÁS. Budapest, 2001. 43–61.
6. JOHN R. SEARLE, Közvetett beszédaktusok. In: *Nyelv — kommunikáció — cselekvés.* Szerk.: PLÉH CSABA – SÍKLAKI ISTVÁN – TERESTYÉNI TAMÁS. Budapest, 2001. 62–81.
7. KÁROLY SÁNDOR, *Általános és magyar jelentéstan.* Budapest, 1970. 211–30, 273–94, 298–331.
8. KIEFER FERENC, *Jelentéelmélet.* Budapest, é.n.
9. MARTINKÓ ANDRÁS, *A szó jelentése.* Szeged, 2001.
10. MARTINKÓ ANDRÁS, A tulajdonnév jelentéstanához. In: *Pais Emlékkönyv 1956.* 189–95.
11. PLÉH CSABA – TERESTYÉNI TAMÁS, Jelentés és használat: a kommunikáció kutatása a szemantika és a pragmatika határán. In: *Nyelv — kommunikáció — cselekvés.* Szerk.: PLÉH CSABA – SÍKLAKI ISTVÁN – TERESTYÉNI TAMÁS. Budapest, 2001. 7–27.
12. SZENDE TAMÁS, *A jelentés alapvonalai.* Zsámbék, 1996.

JELENTÉSÁBRÁZOLÁS

JAVUL(x) \equiv VÁLIK(x, JOBB(x))

MEGJAVUL(x) \equiv VÁLIK(x, JÓ(x))

SZÉPÜL(x) \equiv VÁLIK(x, SZEBB(x))

MEGSZÉPÜL(x) \equiv VÁLIK(x, SZÉP(x))

NAGYOBBODIK(x) \equiv VÁLIK(x, NAGYOBB(x))

MEGNAGYOBBODIK(x) \equiv VÁLIK(x, NAGY(x))

NAGYMAMA(x,y) \equiv SZÜLŐ(x,z) & SZÜLŐ(z,y) & NŐ(x)

DÉDNAGYAPA(x,y) \equiv SZÜLŐ(x,v) & SZÜLŐ(v,z) & SZÜLŐ(z,y) & FÉRFI(x)

ELALTAT(x,y) \equiv TESZ(x,p) & OKOZ(p, VÁLIK(y, ALVÓ(y)))

FELÉBRESZT(x,y) \equiv TESZ(x,p) & OKOZ(p, VÁLIK(y, ÉBER(y)))

LEÜLTET(x,y) \equiv TESZ(x,p) & OKOZ(p, VÁLIK(y, ÜLŐ(y)))

Mari találkozott valakivel.

$\exists y$ [TALÁLKOZIK(m,y) & SZEMÉLY(y)]

Mari főzött valamit.

$\exists y$ [FŐZ(m,y) & DOLOG(y)]

Peti zenét hallgat.

$\exists y$ [HALLGAT(p,y) & ZENE(y)]

Peti megírja az e-mailt.

$\exists y$ [MEGÍR(p,y) & E-MAIL(y)]

Juli kapott egy pofont.

$\exists y$ [KAP(j,y) & POFON(y)]

Juli ivott valamit.

$\exists y[\text{ISZIK}(j,y) \ \& \ \text{DOLOG}(y)]$

Juli megissza a kávé.

$\iota y[\text{ISZIK}(j,y) \ \& \ \text{KÁVÉ}(y)]$

Juli iszik egy kávé.

$\exists y[\text{ISZIK}(j,y) \ \& \ \text{KÁVÉ}(y)]$

kap /vki: x, vmit: y, vkitől: z/

$\forall x \forall y \forall z[\text{KAP}(x,y,z) \equiv \text{OKOZ}(z, \text{VÁLIK}(\text{POSS}(z,y), \text{POSS}(x,y)))]$

kap /vki: x, vmit: y, vkitől: z/

$\text{BIRTOKOL}(z,y,t_1) \ \& \ \neg \text{BIRTOKOL}(x,y,t_1) \ \& \ \text{TESZ}(z,p,t_2) \ \& \ \text{OKOZ}(p, \text{BIRTOKOL}(x,y,t_3))$

ad /vki: x, vmit: y, vkinek: z/

$\forall x \forall y \forall z[\text{AD}(x,y,z) \equiv \text{OKOZ}(x, \text{VÁLIK}(\text{POSS}(x,y), \text{POSS}(z,y)))]$

ad /vki: x, vmit: y, vkinek: z/

$\text{BIRTOKOL}(x,y,t_1) \ \& \ \neg \text{BIRTOKOL}(z,y,t_1) \ \& \ \text{TESZ}(x,p,t_2) \ \& \ \text{OKOZ}(p, \text{BIRTOKOL}(z,y,t_3))$

eltör

$\forall x \forall y[\text{TESZ}(x,p) \ \& \ \text{OKOZ}(p, \text{VÁLIK}(y, \text{TÖRÖTT}(y)))]$